

ГУДВИЛ КАО СПЕЦИФИЧНА КАТЕГОРИЈА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ИМОВИНЕ

GOODWILL AS A SPECIFIC CATEGORY OF INTANGIBLE ASSETS

Сњежана Зарић
sneza___@hotmail.com

АПСТРАКТ

У чланку се анализира гудвил као специфична категорија нематеријалне имовине. Врхунски квалитет производа и услуга клијентима, интегритет и ефикасност менаџмента, добри односи између запослених и многи други фактори помажу предузећу да створи гудвил. У том смислу гудвил представља добру репутацију неког предузећа на тржишту која може довести до повећања прихода у будућности, а самим тим и до повећања вриједности предузећа. Из тог разлога гудвил је значајан и за рачуновође и за економисте уопште, који га, свако на свој начин, тумачи и вреднује. Квантитативна интерпретација пословног гудвила, коју су усвојили економисти, је да је он једнак капитализованој вриједности економског прихода изнад фер поврата на сву другу пословну имовину, како материјалну, тако и нематеријалну. У рачуноводственој терминологији се разликују два типа гудвила: интерно развијени и гудвил произашао из пословних комбинација. Гудвил који предузеће развија се не евидентира у његовим финансијским извјештајима, док се гудвил који се стиче куповином другог предузећа евидентира у финансијским извјештајима и то на основу обављене куповине тог предузећа. Вриједност гудвил је веома тешко процијенити, па је и његов рачуноводствени третман веома контроверзан. Овај чланак се управо и фокусира на рјешавање тих бројних контроверзи слиједећи инструкције МСФИ и МРС.

Кључне ријечи: нематеријална имовина, гудвил, репутација, пословне комбинације, фер вриједност

ABSTRACT

This article analyzes goodwill as a specific category of intangible assets. Superior quality goods and customer service, integrity and efficiency of management, good employee relations and many other factors helps the company to create goodwill. In this sense, goodwill represents the good reputation of the company in the market which can lead to increased revenues in the future, and hence an increase in company value. For this reason goodwill is important for accountants and economists in general which each of them interpret and evaluate on its own way. A quantitative interpretation of business goodwill, adopted by economists, is that it equals the capitalized value of economic income in excess of the fair return on all other business assets, both tangible and intangible. Accounting terminology includes two types of goodwill: internally developed and goodwill purchased through a transaction. Goodwill that the company is developing is not recorded in its financial statements, while the goodwill acquired by the purchase of the other company is reported in the financial statements, based on completed purchase of the company. The value of goodwill is very difficult to estimate, so that its accounting treatment is also very controversial. This article is exactly focused on solving these numerous controversies following the instructions IFRS and IAS.

Key words: intangible assets, goodwill, reputation, bussines combinations, fair value

УВОД

У основи се разликују двије интерпретације гудвила: економска и рачуноводствена. Рачуноводствена интерпретација је значајнија, те ћемо томе посветити већи дио овог рада. МСФИ и МРС разликују двије врсте гудвила у рачуноводственом смислу: интерно генерисани гудвил и гудвил произашао из пословних комбинација. Интерно генерисани гудвил се не признаје као средство у билансу предузећа. Насупрот томе, гудвил произашао из пословних комбинација се признаје као стално материјално средство у финансијским извјештајима. Рачуноводствено евидентирање гудвила стеченог пословном комбинацијом се разликује у зависности од тога да ли преузималац купује акције преузиманог правног лица у ком случају се гудвил исказује у консолидованим финансијским извјештајима или купује нето вриједност средстава и обавеза преузиманог лица, када преузимамо лице престаје да постоји као правни субјект, па се гудвил тада исказује у финансијским извјештајима преузимаоца. Иницијално признавање гудвила дефинисано је МСФИ 3 – Пословне комбинације. Гудвил произашао из пословне комбинације се не амортизује, већ се тестира на умањење у складу са одредбама МРС 36 – Обезвређење средстава.

ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ ГУДВИЛА

Гудвил је репутација неке компаније на тржишту која може довести до повећавања прихода у будућности, а самим тим и до повећања вриједности предузећа. Гудвил, заправо, представља углед предузећа, односно његову унутрашњу вриједност.

Прве дефиниције су под гудвилком подразумевале пословне предности које произилазе из добрих односа са купцима. На примјер, 1810. године Лорд Елсон наводи да је гудвил који се продаје заправо вјероватноћа да ће се стари купац вратити на старо мјесто [Гулин, 1989, стр. 1]. Надаље, 1888. године Ливерпулско удружење студената рачуноводства дефинише гудвил као предности и користи које произилазе из заинтересованости купаца за компанију, као и вјероватноћа да ће се њихова лојалност компанији наставити и у наредном периоду. У овој дефиницији се такође наводи да гудвил може постојати само у предузећима која већ послују, па према томе не може се појавити у новооснованом предузећу [Catlett, Olson, 1968, pp. 9-10].

Како су привредни системи расли и дефиниција гудвила се мијењала и проширивала, па се касније наводи да гудвил представља све факторе који могу допринијети предностима које посједује већ основана компанија у односу на компанију коју треба основати. Тако, *Young* 1927. године наводи да се гудвил састоји од три категорије економских предности [Перван, 2010, стр. 307]: потрошачки гудвил – навика или повјерење купаца, индустријски гудвил – лојалност или прилагодљивост запослених и финансијски гудвил – кредитна способност који омогућава подизање кредита уколико су они потребни.

Поред наведених компоненти гудвила, овај аутор сматра да гудвил одражава и све факторе који могу допринијети изнадпросјечној профитабилности. Слично гледиште заступао је и *Walker* који истиче да, ако се приликом куповине компаније очекује добитак већи од нормалног, онда ће се плаћање морати извршити за гудвил [Catlett, Olson, 1968, p. 11].

Обе ове претходне дефиниције, у објашњењу гудвила, наводе већи број фактора, а у исто вријеме стављају акценат и на надпросјечну профитабилност, због чега се овај приступ дефинисању гудвила у литератури назива концепт изнадпросјечних добитака. Према овом концепту гудвил се код циљне компаније израчунава као садашња вриједност изнадпросјечних добитака који се очекују у наредним годинама пословања [Перван, 2010, стр. 308].

Код концепта изнадпросјечних добитака неопходно је идентификовати факторе који доводе до надпросјечне профитабилности, односно до стварања гудвила. С тим у вези, 1997. године, Фалк и Гордон су, на узорку америчких топ менаџера, спровели истраживање о факторима који утичу на гудвил и дошли до закључка да гудвил обухвата следеће елементе: повећање краткорочних новчаних токова (производне економије, прикупљање капитала, нижи трошкови финансирања, смањење трошкова држања залиха, избегавање трансакционих трошкова, пореске користи), стабилност (сигурност набавке, добри радни односи, добри програми обучавања радника, организациона структура, добри односи са јавношћу), есклузивност (приступ технологији, трговачко име) [Перван, 2010, стр. 307].

Независно од врсте класификације, сви фактори који доводе до стварања гудвила према критеријуму утицаја менаџмента на њих могу се издиференцирати на интерне и екстерне, тј. на факторе на које менаџмент може утицати и факторе на које не може. Примјера ради, менаџмент улагањем у интерне факторе као што су кадрови, организација, истраживања може повећати текуће, а нарочито будуће добитке и вриједност компаније. Насупрот томе, екстерни фактори као што су законска регулатива и пореске погодности нису под контролом менаџмента. Ови фактори углавном резултирају из дјеловања законодавне или извршне власти и односе се на побољшање инфраструктуре или пореска растерећења, што такође доприноси већој профитабилности компаније [Перван, 2010, стр. 309].

ЕКОНОМСКА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ГУДВИЛА

Са економског аспекта гудвил се дефинише као капитализација укупног економског прихода који се не може повезати са било којом другом материјалном или идентификованом нематеријалном имовином. Процес капитализације економске добити започиње одређивањем износа економске

добити дате компаније. У наредном кораку требало би извршити алокацију дијела укупне економске добити на сваки дио материјалне и нематеријалне имовине – на покретну материјалну имовину, на интелектуално власништво и идентификовану нематеријалну имовину (патенти, уговори и лиценце). Онај дио укупне економске добити који није могуће на разумној основи додијелити било којој другој имовини представља резидуални економски добитак, односно гудвил. И коначно капитализација овог резидуалног економског добитка представља нематеријалну вриједност у природи гудвила.

Економисти за вредновање гудвила уобичајно користе три методе: трошковну, тржишну и доходовну [Поповић, Гавриловић, 2012, стр. 299-300].

Метода трошковног приступа се своди на процјену износа текућих трошкова потребних за стварање елемената гудвила као нематеријалног средства. Најчешћа метода трошковног приступа је метода састављања компоненти који обухвата двије фазе. У првој фази наводе се све појединачне компоненте гудвила, а у наредној се врши процјена трошкова неопходних за стварање сваке компоненте. Ова метода је заснована на концепту гудвила као вриједности имовине спремне за коришћење.

Код тржишног приступа најчешће се користе двије методе. Примјеном прве методе вриједност гудвила се израчунава као резидуална вриједност од куповне цијене. Друга метода вриједност гудвила процјењује на бази анализе садашњих продајних трансакција.

Гудвил као нематеријално средство се скоро никада не продаје засебно од остале имовине, па продајне трансакције углавном укључују продају *going-concern* бизниса, што значи да се и друга метода тржишног приступа базира на концепту резидуалне вриједности у процесу продаје како би се процијенила вриједност гудвила.

Да би се користила резидуална вриједност код методе куповне цијене мора постојати продаја предузећа повезана са гудвилем. При томе се прво мора утврдити да се ради о продаји у најбољем могућем интересу свих заинтересованих страна. Сљедећи услов је да се куповна цијена може лако конвертовати у новац, па стога уколико се неке компоненте исказују неновчано или се ради о одгођеним плаћањима повезаним са куповном цијеном, потребно их је такође конвертовати у новац. И коначно мора се процијенити вриједност укупне материјалне и нематеријалне имовине. Када куповну цијену умањимо за ту вриједност добијамо резидуални добитак који заправо представља гудвил.

Код доходовног приступа користе се сљедеће методе: метода резидуалне вриједности, метода капитализације вишка економског прихода и метода садашње вриједности будућих економских догађаја [Поповић, Гавриловић, 2012, стр. 300].

Према методи резидуалне вриједности вриједност гудвила представља разлику између вриједности предузећа и одређених компоненти (вриједност предузећа – вриједност финансијске имовине – вриједност материјалне имовине – вриједност идентификоване нематеријалне имовине = гудвил).

Код методе капитализације вишка економског прихода се најприје процјењује износ економског прихода који инвеститор очекује да оствари при одређеном степену ризика, што се најчешће своди на одређивање просјечног поврата на инвестиције. Стопа поврата нето идентификоване имовине се множи са вриједношћу нето материјалне имовине како би се израчунала фер вриједност економског поврата. Коначно, када се од стварне зараде предузећа одузме фер вриједност економског поврата добија се економски вишак који се капитализује по одређеној стопи.

Примјена методе садашње вриједности будућих економских догађаја се своди на идентификовање догађаја који нису већ укључени у материјалну и нематеријалну имовину предузећа, као што су мерцери, аквизиције, нови купци и сл. Нпр. у случају нових купаца, гудвил би се процјењивао као садашња вриједност будућих економских прихода који ће се остварити продајом производа или пружањем услуга будућим купцима.

РАЧУНОВОДСТВЕНИ АСПЕКТИ ГУДВИЛА

Гудвил који предузеће развије се не евидентира у његовим финансијским извјештајима, док се гудвил који се стиче куповином другог предузећа евидентира у финансијским извјештајима и то на основу обављене куповине тог предузећа. Да би се на исправан начин обухватила категорија гудвила у рачуноводственом смислу најбоље је поћи од МСФИ-а и МРС-а који идентификују двије категорије гудвила, а то су: интерно генерисани гудвил и гудвил произашао из пословних комбинација.

Рачуноводствени третман интерно генерисаног гудвила дефинисан је смјерницама у оквиру МРС-а 38 – Нематеријална имовина. У складу са параграфом 48. овог МРС-а интерно генерисани гудвил се не признаје као средство у билансу предузећа. Интерно генерисани гудвил се односи на издатке настале са циљем остваривања економских користи, али се не признаје као средство будући да није препознатљив ресурс (тј. није одвојив, нити настаје из уговорних или других законских обавеза) који је под контролом правног лица и који се не може поуздано вредновати по набавној цијени [МСФИ, 2004, стр. 818]. Када се боље размисли, ово испуштање интерно генерисаног гудвила из обрачуна компаније је логично, будући да је гудвил инхерентан компанији, али за њега није плаћено и он нема објективну вриједност (може се нагађати колико вриједи такав гудвил, али такво нагађање би било ствар појединачног мишљења и не би се базирало на чврстим чињеницама), а и вриједност гудвила се мијења из дана у дан (један случај лошег односа са потрошачем може нашкодити гудвилу, а један случај доброг односа може га унаприједити, па стога вриједност гудвила не може бити реално прокњижена у обрачуну компаније).

Према МСФИ 3, пословне комбинације се дефинишу као повезивање засебних правних лица или дјелатности у једно извјештајно правно лице. Овај стандард истиче да у готово свим пословним спајањима једно правно лице – прибавиоц, стиче контролу над једним или више правних лица – прибављеним правним лицима [МСФИ, 2004, стр. 107]. Гудвил као рачуноводствена категорија управо је повезан са трансакцијама пословних спајања правних лица.

Гудвил, као специфичан вид нематеријалних средстава, заправо је резултат пословних комбинација спајања и најједноставније би се могао дефинисати као виша плаћана вриједност у односу на фер процијењену вриједност стеченог предузећа. МСФИ 3 – Пословне комбинације предвиђа да се гудвил стечен у пословној комбинацији признаје као средство и да се почетно мјери по његовој набавној вриједности која представља износ за који су трошкови прибављања пословне комбинације већи од удјела прибавиоца у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза које су као такве признате [МСФИ, 2004, стр. 116].

У складу са одредбама стандарда, гудвил прибављен у пословној комбинацији представља плаћање од стране прибавиоца за прибављено предузеће у очекивању будућих економских користи од средства које није могуће појединачно мјерити и одвојено признати. Према томе, гудвил би се могао дефинисати и као будуће економске користи произашле из средстава која не могу бити појединачно идентификована нити одвојено призната [Капић, Радовић, Пиљић, 2011, стр. 222].

Дакле, у мјери у којој препознатљива средства, обавезе и потенцијалне обавезе прибављеног правног лица не испуњавају услове за одвојено признавање, јавља се ефекат који се признаје као гудвил. Из тога слиједи да се морају задовољити сљедећи услови да би се нека вриједност признала као гудвил: да је резултат пословних комбинација у којим стицалац стиче право контроле власништва над стеченим правним лицем, да постоји разлика између плаћене вриједности купљеног правног лица и заокружене пословне цјелине, гдје је плаћена вриједност већа од фер – процијењене вриједности средстава, коригованој за обавезе и потенцијалне обавезе из ове трансакције и да је пословна комбинација завршена консолидацијом средстава, обавеза и капитала у правно лице прибавиоца [Јахић, 2008, стр.195].

Слика 1. Обрачун гудвила према МРС и МСФИ
Извор: [Перван, 2010, стр. 313]

Иницијално признавање и накнадно мјерење гудвила

Утврђивање и рачуноводствено праћење гудвила, у трансакцијама припајања правног лица, дефинисано је МСФИ-3, који предвиђа да се свака пословна трансакција мора обрачунати примјеном методе куповине. Метода куповине посматра пословне комбинације из аспекта прибавиоца.

Приликом утврђивања гудвила неопходно је процијенити фер вриједност препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза правног лица која се припајају прибавиоцу. Препознатљива средства, обавезе и потенцијалне обавезе лица које стиче, прибавилац преноси у своју рачуноводствену евиденцију и исказује по њиховим фер вриједностима на датум стицања, осим сталних средстава намијењених продаји која се исказују по фер вриједности умањеној за трошкове продаје. Затим се врши поређење са трошковима прибављања пословне комбинације. Гудвил се јавља као позитивна разлика између трошка стицања и удјела прибавиоца у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза стеченог правног лица и по том износу га прибавилац иницијално признаје као стално нематеријално средство у својим финансијским извјештајима.

При томе, треба поменути да постоје и извјесне разлике у исказивању гудвила у зависности од облика пословне комбинације. Код аквизиције, гудвил се као рачуноводствена категорија исказује искључиво у консолидованим финансијским извјештајима, док се у појединачним извјештајима матичног и зависног предузећа посебно не исказује. Код фузије и статутарне консолидације гудвил се исказује у финансијским извјештајима правног лица које настане послије пословне комбинације као самостални пословни субјект [Салиховић, Агачевић, Дмитривић, 2011, стр. 51].

Након почетног признавања, прибавилац вреднује и исказује гудвил прибављен у пословној комбинацији по износу трошкова прибављања умањеном за акумулисане импаритетне губитке [МСФИ, 2004, стр. 117]. У складу са тим, према МСФИ 3, гудвил произашао из пословних комбинација се не амортизује. Ово стога што је гудвил резултат комбинације више различитих средстава која, скоро по правилу, имају различите стопе амортизације и на њих се примјењују различити методи амортизације. Вриједност гудвила након почетног признавања, прибавилац утврђује провјерама најмање једном годишње, на датум биланса или чешће, ако догађаји или

околности упућују на могући губитак од умањења вриједности. Компаније које тестирају гудвил на умањење морају прво идентификовати јединице које генерише готовину. Према МРС 36 – Обезвређење средстава јединица која генерише готовину се дефинише као најмања препознатљива група средстава која генерише прилив готовине, а која је у значајној мјери независна од прилива готовине од других средстава или група средстава [МСФИ, 2004, стр. 746]. Према томе, приликом утврђивања јединица које генеришу готовину треба поћи од чињенице да су организационе јединице компаније независне у стварању новчаних токова. Након њиховог идентификовања, гудвил стечен у оквиру пословне комбинације ће се алоцирати на сваку од јединица које генеришу готовину или групу таквих јединица, за које се очекује да ће остварити корист од пословне комбинације. При томе није битно да ли су остала стечена средства или обавезе алоциране на те јединице или нису.

Свака јединица или група јединица на коју се алоцира гудвил треба да представља најнижи ниво у оквиру правног лица, на коме се врши праћење гудвила за сврхе интерног управљања и не смије да буде већа од сегмента, базираног на примарном или секундарном формату извјештајног правног лица, који је одређен у складу са МРС 14 – Извјештавање по сегментима (према овом стандарду пословни сегмент је јасно различит саставни дио предузећа који се бави производњом производа или пружањем услуга или групе сродних производа или услуга и који је подложен ризицима и приносима који се разликују од оних у другим пословним сегментима) [МСФИ, 2004, стр. 746] .

У првом кораку тестирања гудвила на обезвређење упоређује се књиговодствена вриједност јединице која генерише готовину (укључујући и алоцирани гудвил) и фер вриједност те јединице. Уколико при таквом поређењу фер вриједност буде већа од књиговодствене вриједности јединице која генерише готовину, онда нема губитка од умањења за гудвил алоциран на ту јединицу. Међутим, уколико је књиговодствена вриједност већа од фер вриједности јединице, компанија мора признати губитак од умањења у билансу успјеха, што представља други корак. Након што се вриједност гудвила умањи, МРС 36 забрањује накнадно исправљање губитка од умањења вриједности гудвила, због могућег признавања интерно генерисаног гудвила, што је забрањено према МРС 38.

Уколико иницијална алокација гудвила произашлог из пословне комбинације, не може да буде окончана у рачуноводственом периоду у ком је извршена та пословна комбинација, та алокација треба да буде окончана у наредном рачуноводственом периоду [МСФИ, 2004, стр. 747].

Уколико правно лице обуставља пословање јединице која генерише готовину, а на коју је гудвил претходно био алоциран, гудвил повезан са обустављањем пословања треба да буде укључен у књиговодствену вриједност тог пословања при утврђивању добитка или губитка од његовог обустављања и измјерен на основу релативних вриједности обустављеног посла и дијела задржане јединице која генерише готовину, осим ако правно лице може да докаже да неки други метод боље одражава гудвил повезан са обустављеним пословањем [МСФИ, 2004, стр. 747].

Потреба за реалокацијом гудвила се јавља уколико предузеће врши реорганизацију своје структуре и у ту сврху мијења састав једне или више јединица које генеришу готовину, а на које је гудвил претходно био алоциран. Таква реалокација треба да се обави коришћењем приступа релативне вриједности, осим ако правно лице може да докаже да неки други метод боље одражава гудвил повезан се једницама које се реорганизују [МСФИ, 2004, стр. 747].

Негативан гудвил

Негативни гудвил представља вишак удјела стичатеља у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза стеченог правног лица изнад трошка стицања и резултат је несавршености тржишта. Негативни гудвил се, према најновијим инструкцијама стандарда, не евидентира у финансијским извјештајима. Међутим, како су МРС И МСФИ до 2004. године признавали негативан гудвил, он је и даље предмет расправа, будући да неки аутори сматрају да га треба евидентирати или као смањење фер вриједности неновчане имовине или као одгођени приход. Као додатни проблем јавља се и третман претходно признатог негативног гудвила. МРС и МСФИ сугеришу да се овај проблем ријеша усклађивањем постојећих салда са рачунима задржаних зарада.

Главни разлог због кога су актуелни МРС И МСФИ забранили признавање негативног гудвила јесте чињеница да је интерно признавање било којег износа изнад трошка стицања у пословној комбинацији недопустиво са аспекта реалности пословања. Поред тога, негативни гудвил се може појавити и као генератор инфлације.

МСФИ 3 наводи да, уколико се ипак деси да је удио прибавиоца у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза прибављеног лица већи од трошка прибављања, прибавилац ће поново процијенити идентификовање и мјерење препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза прибављеног лица и мјерење трошкова прибављања пословне комбинације и одмах признати у билансу успјеха сав вишак који је преостао након извршене поновне процјене [МСФИ, 2004, стр. 747].

Добитак, признат у складу са претходним инструкцијама стандарда, може бити резултат више фактора. Прво, грешке у мјерењу фер вриједности, или трошка прибављања пословне комбинације, или препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза прибављеног правног лица. Могући будући трошкови који настају у односу на прибављено правно лице и који нису исправно исказани у оквиру фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза прибављеног правног лица су потенцијални узрок таквих грешака. Друго, захтјев рачуноводственог стандарда је да се прибављена препознатљива нето средства мјере по износу који није фер вриједност, али се третира као да јесте фер вриједност у сврхе алокације трошкова прибављања пословне комбинације. На примјер, смјерница о одређивању фер вриједности препознатљивих средстава и обавеза прибављеног правног лица захтјева да се износ који се односи на пореска средства и обавезе не дисконтује. Треће, куповине по цијени утврђеној преговором или погодбом [МСФИ, 2004, стр. 747].

КЊИГОВОДСТВЕНО ОБУХВАТАЊЕ ГУДВИЛА

Признавање гудвила

Примјер: Предузеће „А“ је купило све акције предузећа „Б“ по тржишној вриједности од 1.485.000 КМ, што представља трошак стицања, чиме је предузеће „Б“ постало зависно предузеће предузећа „А“. Предузеће „А“ је извршило процјену фер вриједности средстава и обавеза стеченог предузећа „Б“, при чему се вишак између трошка стицања и процијењених вриједности предузећа „Б“ третира као гудвил. Његов настанак и евидентирање ћемо приказати на сљедећи начин:

Опис	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност	Разлика
Грађевински објекти	500.000	580.000	80.000
Опрема	350.000	390.000	40.000
Амортизација објеката и опреме	(150.000)	(160.000)	(10.000)
Залихе материјала	300.000	330.000	30.000
Готови производи	80.000	90.000	10.000
Жиро рачун	150.000	150.000	-
Благајна	15.000	15.000	-
Потраживања од купаца	200.000	200.000	-
<i>Укупна актива</i>	1.445.000	1.595.000	150.000
Акцијски капитал	1.245.000		
Дугорочни кредити	90.000	90.000	-
Обавезе према добављачима	110.000	110.000	-
<i>Укупна пасива</i>	1.445.000	200.000	
<i>Процијењена вриједност нето имовине</i>		1.395.000	
<i>Трошак стицања</i>		1.485.000	
<i>Гудвил</i>		90.000	

У пословним књигама и финансијским извјештајима предузећа „А“ куповина акција предузећа „Б“ евидентира се као удио у стеченој подружници, по пуном трошку стицања:

Редни број	Опис	Дугује	Потражује
1.	Удјели у правна лица у групи Жиро-рачун За трошак стицања	1.485.000	1.485.000

У пословним књигама и финансијским извјештајима предузећа „Б“ промијенило се само власништво, док су средства, обавезе и капитал остали исказани у дотадашњем књиговодственом износу.

Код консолидације финансијских извјештаја предузећа „А“ и „Б“, у радним папирима за консолидацију на нивоу матичног предузећа (предузеће „А“), евидентираће се сљедеће елиминације:

Редни број	Опис	Активa	Пасивa
1.	Грађевински објекти	80.000	
	Опрема	40.000	
	Исправка вриједности сталних материјалних средстава		10.000
	Залихе материјала	30.000	
	Готови производи	10.000	
	Акцијски капитал	1.245.000	
	Гудвил	90.000	
	Удјели у правна лица у групи		1.485.000

Према томе, гудвил се у оваквим околностима не исказује ни у одвојеном извјештају матичног предузећа („А“), ни у одвојеном извјештају зависног предузећа („Б“), него само у консолидованом извјештају матичног предузећа [Јахић, 2008, стр. 201].

Ако претпоставимо да се у претходном примјеру није радило о куповини акција предузећа „Б“, већ да је предузеће „А“ купило нето вриједност средстава и обавеза предузећа „Б“, чиме је предузеће „Б“ престало да постоји као правни субјект, предузеће „А“ би извршило сљедећа књижења:

Редни број	Опис	Дугује	Потражује
1.	Грађевински објекти	580.000	
	Опрема	390.000	
	Исправка вриједности сталних материјалних средстава		160.000
	Залихе материјала	330.000	
	Готови производи	90.000	
	Жиро-рачун	150.000	
	Благајна	15.000	
	Потраживања од купаца	200.000	
	Дугорочни кредити		90.000
	Обавезе према добављачима		110.000
	Гудвил	90.000	
	Жиро-рачун		1.485.000
	За куповину предузећа „Б“		

Дакле, гудвил се у овом случају исказује у књигама и финансијским извјештајима предузећа „А“ као виша плаћена разлика изнад фер вриједности стечених средстава и обавеза дотадашњег предузећа „Б“ које је престало постојати. Имовина, потраживања и обавезе дотадашњег предузећа „Б“ сада су укњижена у рачуноводству предузећа „А“, по процијењеним фер вриједностима, на тај начин што је њихова вриједност само додата на већ постојећа стања одговарајућих конта (или уз отварање нових конта, за позиције које претходно нису постојале код предузећа „А“) [Јахић, 2008, стр. 202].

Отписивање гудвила

Као што је већ речено, МРС 36 захтјева да се вриједност гудвила тестира једном годишње или чешће, уколико постоје индиције да је дошло до обезвређења гудвила. Поступак тестирања гудвила на обезвређење спроводи се у два корака.

У првом кораку требало би се извршити поређење фер вриједности и књиговодствене вриједности, укључујући и гудвил. Када фер вриједност премашује књиговодствену неће доћи до обезвређења и тиме је поступак тестирања окончан. Ради бољег разумјевања пођимо од претпоставке да компанија има три одјељења, при чему књиговодствена вриједност заједно са гудвилем једног одјељења (нпр. Производња) износи:

Готовина	70.000 КМ
Потраживања	130.000 КМ
Залихе	390.000 КМ
Опрема	710.000 КМ
Гудвил	200.000 КМ
Обавезе	(300.000) КМ
Нето имовина	1.200.000 КМ

Ако би фер вриједност датог предузећа износила 1.400.000 КМ, губитак од умањења вриједности гудвила се не би признао, јер би у том случају фер вриједност била већа од књиговодствене вриједности нето имовине. Насупрот томе, када је фер вриједност мања од књиговодствене вриједности нето имовине спроводи се наредни корак, односно одређује се фер вриједност гудвила. Ако фер вриједност, на примјер, износи 1.100.000 КМ, слиједи да ће доћи до обезвређења гудвила јер је овај износ мањи од књиговодственог. Фер вриједност гудвила ће бити:

Фер вриједност одјељења	1.100.000 КМ
Нето идентификована имовина (без гудвила)	1.000.000 КМ
Фер вриједност гудвила	100.000 КМ

Након тога се врши поређење фер вриједности гудвила са његовом књиговодственом вриједношћу како би се утврдило да ли је дошло до умањења вриједности. У конкретном случају дошло је до умањења вриједности гудвила (обезвређења), будући да је његова фер вриједност мања од књиговодствене за 100.000 КМ, што ће се књиговодствено евидентирати на следећи начин:

Редни број	Опис	Дугује	Потражује
1.	Губитак од обезвређења Гудвил За умањење вриједности гудвила	100.000	100.000

ЗАКЉУЧАК

Рачуноводствено вредновање нематеријалне имовине је свакако једно од најконтроверзнијих подручја финансијског рачуноводства, будући да се углавном заснива на професионалном расуђивању рачуновођа и менаџмента предузећа.

У оквиру нематеријалне имовине посебну пажњу заузима гудвил. Гудвил одражава комбинацију различитих фактора: репутације предузећа на тржишту, бренда, стручности менаџмента и запослених, те самог *know how*. Предходно наведени фактори доводе до тога да тржишна вриједност предузећа надилази његову књиговодствену вриједност (нпр. тржишна капитализација *Coca Cole* је 4-5 пута већа од њене књиговодствене вриједности). Ипак, реалну вриједност гудвила је изузетно тешко утврдити, па се стога не налази у билансу предузећа, али се зато утврђује у цијени продаје. У том смислу вриједност гудвила је износ премије коју је купац спреман да плати приликом куповине неке компаније изнад њене књиговодствене вриједности, а све у очекивању генерисања профита већег од нормалног или изнад просјечне стопе профита коју остварују друга предузећа истог типа.

Из тог разлога, гудвил који се стиче куповином другог предузећа се евидентира у појединачним или консолидованим финансијским извјештајима као позиција дугорочне нематеријалне имовине. Иако гудвил нема опипљиву вриједност, његово учешће у активи предузећа може бити значајно, па се његовом рачуноводственом обрачуна мора посветити изузетна пажња, посебно имајући у виду колико признавање и непризнавање гудвила може утицати на имовински, финансијски и приносни

положај предузећа. Уз то, значај рачуноводственог извјештавања гудвила расте са развојем сајбер индустрије, у којој физичка имовина има веома мало учешће. Стога су у овом раду детаљно обрађени рачуноводствени аспекти гудвила у складу са одредбама МСФИ и МРС, те приказани практични примјери обрачуна гудвила.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Гулин, Д. (1989). *Гудвил, његова обиљежја и процјена*, Рачуноводство и финансије, број 5, Загреб.
- [2] Catlett, G., Olson, N. (1968). *Accounting for goodwill*, American Institute of Certified Public Accountants, New York.
- [3] Перван, И. (2010). Рачуноводствени обрачун goodwill-а према МСФИ, Зборник радова IX међународног симпозија у Неуму, Европски пут БиХ у функцији развоја, Revicon д.о.о., Сарајево.
- [4] Поповић, Б., Гавриловић, З. (2012). Ефекат goodwill-а на вриједност и финансијске извјештаје предузећа, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, ЦИД Економског факултета у Источном Сарајеву, Пале.
- [5] Ramirez, J. C. and Reilly R. F. (2008). *Generally accepted goodwill valuation methods*, Insights, Willamette Management Associates, spring.
- [6] Међународни стандарди финансијског извјештавања МСФИ, (2004). Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Лука.
- [7] Капић, Р., Радовић Р., Пилић, Ј. (2011). *Финансијско извјештавање, OFF-SET*, Тузла.
- [8] Јахић, М. (2008). *Финансијско рачуноводство МСФИ – МРС – ПДВ*, Удружење ревизора ФБиХ, Сарајево.
- [9] Салиховић, А., Агачевић, С., Дмитровић, М. (2011). *Консолидација и анализа финансијских извјештаја и расподеле добити*, Revicon д.о.о., Сарајево.